

Inspraak voor Gezondheidsraad 11 februari 2020 te Utrecht



door:
Vereniging Meten=Weten Westerveld
www.metenweten.com
Guido Nijland

Geachte leden van de Gezondheidsraad,

Meten=Weten is een vereniging met nu 350 leden, voornamelijk uit de gemeente Westerveld. Wij stellen ons ten doel de overheid te bewegen haar burgers te beschermen tegen de effecten van het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de landbouw. Wij doen dit door de overheden aan te spreken op hun verantwoordelijkheid om zorg te dragen voor een veilige leefomgeving voor de inwoners, zoals vastgelegd in regels, besluiten en wetten.

We doen dit door vriendelijk en vastberaden aandacht te vragen voor deze problematiek. Dat ondersteunen we met de resultaten van metingen in onze leefomgeving (in bodem, gewassen en water). Dit doen wij omdat geen van de overheden het nodig vinden om zelf te meten of – als ze dit al doen - op veel te weinig plaatsen te meten. De redenen daarvoor zijn ons onduidelijk maar klaarblijkelijk geldt het motto als we het niet meten kunnen we het ook niet weten en hoeven we niets te doen.

Wat doen de overheden?

Er bestaan regels maar die beschermen de inwoners onvoldoende of worden in het geval van zorgen voor een veilige leefomgeving niet uitgevoerd. De Europese rekenkamer heeft onlangs zich zeer kritisch uitgelaten over het Nederlandse beleid in het rapport “Duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen; beperkte voortgang bij het meten en beperken van de risico’s”. Hierbij gaat het om de risico’s voor de menselijke gezondheid.

Wat verwachten wij van de overheden?

Een actief handelen om een veilige en gezonde leefomgeving te garanderen conform de wet en regelgeving zoals beschreven in art. 8 van het Europese Verdrag van de rechten van de Mens maar ook art. 2a van de Wet Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden. Dit zorgplichtartikel is glashelder.

Een ieder is verplicht op zorgvuldige wijze om te gaan met gewasbeschermingsmiddelen, biociden, de daarbij behorende werkzame stoffen of daarbij gebruikte toevoegingsstoffen, alsmede restanten daarvan of de aangebroken verpakkingen. Die zorgvuldigheid houdt in ieder geval in, dat een ieder, die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten gevaar ontstaat of kan ontstaan voor een mens, voor een dier of voor planten waarvan de instandhouding gewenst is, voor planten die aan anderen toebehoren, voor de bodem of voor het water, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, tenzij zulks in redelijkheid niet van hem kan worden gevergd, dan wel onverwijld alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde voornoemd gevaar te voorkomen of de nadelige gevolgen daarvan te beperken en zoveel mogelijk ongedaan te maken.

Gezien de stroom van berichten over de gevaren en risico’s van individuele middelen en de combinatie van middelen in vaktijdschriften en in de pers is er alle reden om het (preventief) gebruik van gewasbeschermingsmiddelen/bestrijdingsmiddelen snel af te bouwen. Als minister Schouten in 2030 het gebruik van deze middelen tot een minimum beperkt wil hebben zullen nu

reeds flinke stappen in die richting gezet moeten worden anders is dat beleidsvoornemen slechts een loze belofte.

De sector moet maximaal inzetten op geïntegreerde bestrijding in plaats van op grootschalig preventief gebruik met grote overlast voor omwonenden en natuur.

Als de minister werkelijk streeft naar 0 kilo in 2030 dan zou nu een begin moeten worden gemaakt om de gemiddeld 8 kilo werkzame stof per hectare die dit jaar nog preventief op gewassen wordt gespoten in tien jaar af te bouwen. Zeker veelgebruikers zouden versneld moeten afbouwen.

Dat sommige, geen voedsel producerende, bedrijfstakken nu een veelvoud daarvan aan middelen gebruiken lijkt ons geen reden om daarvoor een uitzondering te maken. In tegendeel zelfs: doordat dit wisselende teelten zijn wordt de overmaat aan middelen opgenomen in vervolgteelten waarvan de producten wel in de voedselketen komen.

Het OBO, Onderzoek Bestrijdingsmiddelen en Omwonenden van het RIVM, heeft voor het eerst duidelijk aangetoond dat bestrijdingsmiddelen zich veel verder verspreiden bij gebruik en dat dit ook veel langer doorgaat. Het advies van de gezondheidsraad om ramen en deuren te sluiten de levende have en de was binnen te halen en even af te wachten snijdt totaal geen hout.

De periode dat het buiten niet veilig is, bedraagt – conform het OBO - al meer dan een week. Maar dat was onder ideale omstandigheden, te weten weinig wind en aanwending conform alle voorschriften. Voor die week om is komt de spuitcombinatie alweer langs. Conform uw advies kunnen de omwonenden de hele zomer niet hun huis uit en is een tuin volkomen onbruikbaar. Dit maakt delen van het platteland onleefbaar!!

Het OBO heeft ook laten zien dat veel insecticiden al bij lage temperaturen damp blijven vormen die zich ver in de omgeving verspreid. Van uit het voorzorgprincipe zouden deze middelen al helemaal niet gebruikt mogen worden op ons druk bevolkte platte land.

Wij kunnen U veel verhalen doen van schrijnende gevallen maar om privacy overwegingen is dat niet mogelijk. Globaal komen deze verhalen neer op:

- Twee sterfgevallen waarbij de relatie met het gebruik van bestrijdingsmiddelen mogelijk is.
- Meerdere aanwonenden met COPD en/of ernstige ademhalingsklachten die bij iedere volgende bespuiting verergeren. Aantasting van de stembanden waardoor hun beroep niet meer kan worden uitgeoefend.
- Meerdere problemen met op normale wijze zwanger worden van mensen en landbouwhuisdieren.
- Veel klachten over stank en niet meer op normale wijze de eigen tuin kunnen gebruiken.
- Zeer veel lichtere klachten van misselijkheid of erger omdat de spuitnevel over de openbare weg trok.
- Veel twijfel of de zelf geteelde biologische groente nog wel veilig genuttigd kan worden
- Psychologische klachten door het zich niet meer veilig voelen in eigen tuin en huis.
- Het naast biologisch werkende collega-agrariërs starten van intensieve teelten waardoor het feitelijk niet meer mogelijk is de biologische kwaliteit te garanderen.

Als we dan de deskundigen raadplegen en de vakliteratuur er op naslaan komen wij veel zeer verontrustende berichten tegen.

- In veel landen is Parkinson een erkende beroepsziekte voor agrariërs. Parkinson is een wat aantal patiënten betreft exploderende ziekte zowel in China als in ons land. Volgens prof. Bas Bloem en zijn collega Teus van Laar is dit zeer sterk gerelateerd aan het gebruik van bestrijdingsmiddelen. (1)
- SDHI, Een groep van fungiciden waarvan de meeste recent zijn toegelaten. Deze veroorzaken een aandoening van de mitochondriën welke ook de mens aantast. In een Frans

artikel, met 450 adhesiebetuigingen van wetenschappers uit de hele wereld (ook Nederland) wordt gewaarschuwd voor de gevolgen van het gebruik van SDHI's.

- Problemen met zwanger/ drachtig worden en ontwikkelingsstoornissen bij foetussen en zeer jonge kinderen. (2) prof Lucas Reijnders meldt al dat dit veel voorkomt bij tuinders en bollentelers.
- Aspergillus is door veelvuldig gebruik van azolen als bestrijdingsmiddel hier resistent tegen geworden. Hierdoor kunnen longzieken die besmet worden met deze schimmel niet meer behandeld worden met geneesmiddelen op basis van azolen (3)

Middelen worden vrijwel altijd toegepast in combinatie. Daarnaast worden per seizoen tientallen middelen gebruikt die allen inwerken op de gezondheid van mens, dier en plant. Bij een grondmonster van een akker vonden we zelfs 51 stoffen bij analyse. Het wordt steeds duidelijker dat deze cocktail een versterkt negatief effect heeft op de gezondheid. Prof Henk Siepel (4) van de Radboud Universiteit schreef ons: *"De beoordeling van telkens één middel doet geen recht aan de wetenschap dat inmiddels de meeste bodems een tamelijk giftige cocktail bevatten. Het is goed om hier de aandacht op te vestigen. Ook ik weet op dit moment niet hoe ik een dergelijke cocktail moet beoordelen, welke stoffen hebben een additieve werking (je kunt de effecten bij elkaar optellen) en welke stoffen hebben een zelfs elkaar versterkende werking (de combinatie is dan giftiger dan de middelen afzonderlijk; uit de geneeskunde weten we dat dit op kan treden, bv. het toedienen van 2-3 verschillende geneesmiddelen bij kanker)."*

Van deze cumulatie toxicologie is weinig bekend maar wij vrezen het ergste.

Hier zou onderzoek naar gedaan worden zodra daar een methode voor was gevonden. Gezien de vele jaren die sindsdien verstreken zijn kunnen wij ons niet aan de indruk onttrekken dat er niet gezocht is en dat de huidige toestand vooral door de producenten van bestrijdingsmiddelen zeer gewaardeerd wordt.

Volgens ons zou er geen enkel middel gebruikt mogen worden dat niet veilig bevonden is ten aanzien van deze combinatie effecten. Een duidelijk geval van toepassing van het voorzorgprincipe: bij twijfel niet toestaan. Dit geldt zowel voor humane effecten, effecten op dieren en planten en effecten op ongeborenen en heel jonge kinderen.

Zelfs het Ctgb gaf in een gesprek met ons toe dat ze op dit gebied te kort schieten.

Wat het Ctgb onderzoekt is de beïnvloeding door voedsel. Andere wegen, inname via de huid en de longen blijven volledig buiten zicht. En dan wel stellig beweren dat alles veilig is.

Uit onze metingen blijkt dat de bestrijdingsmiddelen tot ver in de natuurgebieden in de vegetatie daar aantoonbaar zijn. Voor Natura-2000 gebieden geldt dat daar geen bestrijdingsmiddelen horen te zijn! Het gebruik van bestrijdingsmiddelen is feitelijk tot zo ver uit de grens van het gebied verboden tot waar redelijkerwijs kan worden aangenomen dat er geen invloed is op het natuurgebied maar dit verbod wordt niet nageleefd.

Hier geldt dat de bufferzone buiten het gebied ligt en dat de potentiële gebruiker van de middelen middels een passende beoordeling moet aantonen dat er geen invloed is te verwachten op het natuurgebied (uitspraak van het Europese Hof, 7 november 2018, en daarna de Raad van State, 20 mei 2019). Bij navraag schatte het Ctgb dat deze afstand minimaal meer dan 250 meter zal moeten bedragen.

Dit betekent dat volgens de bestaande regelgeving de natuur kan rekenen op een spuitvrije zone van meer dan 250 meter en de burger het moet doen met 0 meter. Dit lijkt ons niet aanvaardbaar.

Wij vragen dan ook een spuitvrije zone van minimaal 250 meter vanaf de grens van particuliere tuinen. Daarnaast een spuitvrije zone van 500 meter uit voorzorg voor gevoelige objecten waar veel kinderen buiten verblijven zoals scholen, speelplaatsen en recreatie terreinen

Bij onderzoek blijkt steeds weer dat de middelen meer nevenwerkingen en langer durende effecten op de gezondheid en de natuur hebben dan bij het onderzoek door de fabrikanten kan worden aangetoond als gevolg van de zeer beperkte opzet en korte looptijd van dat onderzoek.

Daarom is uitgebreider en langduriger onderzoek nodig dat volledig openbaar wordt gemaakt. Hierdoor wordt het onmogelijk dat onwelgevallige uitkomsten ongepubliceerd in een la blijven liggen.

Het is toch te gek dat in de praktijk steeds weer ontdekt moet worden dat een middel na vele jaren toch veel giftiger/gevaarlijker blijkt te zijn dan ons was voorgehouden en daarna – zoveel jaar te laat – alsnog verboden wordt (5)

Bijlagen:

Algemeen

- Ons eerste rapport over de metingen van 2018.
https://static.wixstatic.com/ugd/13b638_5d7681d9dffa4817a3646e66e025ad82.pdf
- https://www.wecf.eu/nederland/nieuws/2018/bestrijdingsmiddelen_Drenthe_Symposium.php
- <https://www.msn.com/nl-nl/nieuws/buitenland/rekenkamer-risicos-pesticiden-nauwelijks-verminderd-in-eu>
- <https://www.trouw.nl/duurzaamheid-natuur/het-mag-veel-minder-met-de-gifspuit~be834576/>
- <https://www.trouw.nl/duurzaamheid-natuur/nederland-schiet-tekort-in-aanpak-van-pesticidegebruik~b65b23e4/>
- <https://www.bnnvara.nl/zembla/artikelen/rekenkamer-risicos-bestrijdingsmiddelen-nauwelijks-verminderd-in-eu>
- Provincies pleiten voor een beter toelatingsbeleid voor gewasbeschermingsmiddelen H₂O <https://www.h2owaternetwerk.nl/h2o-actueel/provincies-pleiten-voor-een-beter-toelatingsbeleid-voor-gewasbeschermingsmiddelen>
- <https://www.bnnvara.nl/zembla/artikelen/medewerkers-onbeschermd-blootgesteld-aan-landbouwgif>
- <https://www.rtvdrenthe.nl/nieuws/152376/Waterschappen-gaan-streng-controleren-op-bestrijdingsmiddelen>
- <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/10/04/fipronil-oorzaak-massale-bijensterfte-in-brabant-a3975630>
- <https://www.greenpeace.org/nl/natuur/14074/overwinning-voor-transparantie-bestrijdingsmiddelen/>

noten

- (1)<https://www.nporadio1.nl/de-nieuws-bv/onderwerpen/527876-wordt-de-ziekte-van-parkinson-een-pandemie>
- <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/09/27/parkinson-als-beroepsziekte-a3974860>
- <https://www.akkerwijzer.nl/artikel/219480-fnv-wil-groot-onderzoek-naar-relatie-pesticiden-en-ziekte-van-parkinson/>
- (2)Hoge blootstelling pesticide geeft geboortefwijkingen, Wim Köhler, NRC, 30 augustus 2017
- https://www.wecf.eu/nederland/nieuws/2018/bestrijdingsmiddelen_Drenthe_Symposium.php

- (3)<https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2019/11/07/resistentie-leidt-tot-hernieuwd-beoordelen-azolenmiddelen>
- DGA/19209421, Brief minister Schouten van 24 oktober 2019 over Azolen aan de tweede kamer.
- (4)<https://www.omroepgelderland.nl/nieuws/2428976/Bestaat-zombiegrond-echt-Groot-onderzoek-naar-het-boerenland>
- (5)<https://www.trouw.nl/duurzaamheid-natuur/het-mag-veel-minder-met-de-gifspuit~be834576/>

SDHI

- <https://nousvoulonsdescoquelicots.org/2019/12/10/lances-senfonce-dans-le-deni-sur-les-sdhi/>
- <http://www.leparisien.fr/environnement/les-sdhi-ces-pesticides-qui-inquietent-les-scientifiques-06-09-2019-8147286.php>
- <https://fr.wikipedia.org/wiki/SDHI>
- <http://www.cnrs.fr/fr/les-fongicides-sdhi-sont-toxiques-pour-les-cellules-humaines>
- PLOS ONE Evolutionarily conserved susceptibility of the mitochondrial respiratory chain to SDHI pesticides and its consequence on the impact of SDHIs on human cultured cells

Paule Bénit, Agathe Kahn, Dominique Chretien, Sylvie Bortoli, Laurence Huc, Manuel Schiff, Anne-Paule Gimenez-Roqueplo, Judith Favier, Pierre Gressens, Malgorzata Rak, Pierre Rustin
Published: November 7, 2019

<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0224132>

Abstract

Succinate dehydrogenase (SDH) inhibitors (SDHIs) are used worldwide to limit the proliferation of molds on plants and plantproducts. However, as SDH, also known as respiratory chain (RC) complex II, is a universal component of mitochondria from living organisms, highly conserved through evolution, the specificity of these inhibitors toward fungi warrants investigation. We first establish that the human, honeybee, earthworm and fungal SDHs are all sensitive to the eight SDHIs tested, albeit with varying IC 50 values, generally in the micromolar range. In addition to SDH, we observed that five of the SDHIs, mostly from the latest generation, inhibit the activity of RC complex III. Finally, we show that the provision of glucose ad libitum in the cell culture medium, while simultaneously providing sufficient ATP and reducing power for antioxidant enzymes through glycolysis, allows the growth of RC-deficient cells, fully masking the deleterious effect of SDHIs. As a result, when glutamine is the major carbon source, the presence of SDHIs leads to time-dependent cell death. This process is significantly accelerated in fibroblasts derived from patients with neurological or neurodegenerative diseases due to RC impairment (encephalopathy originating from a partial SDH defect) and/or hypersensitivity to oxidative insults (Friedreich ataxia, familial Alzheimer's disease).

- <https://www.partijvoordedieren.nl/vragen/vragen-wassenberg-over-de-schadelijke-effecten-van-sdhi-pesticiden-op-planten-dieren-en-mensen>